



В. В. Грабовий,
Юрист ДФС України

УДК 347.23(477)“1960/91”

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВЛАСНОСТІ У ПЕРІОД З 1960 ПО 1991 рр.

У статті розглянуті особливості правової охорони власності в УРСР з 1960 р. по 1991 р. Основним напрямом правотворчості була охорона державної та кооперативної власності, за правопорушення проти якої встановлювались достатньо суворі міри покарання, а охорона особистого майна громадян відносилась до другорядних питань. Використовуючи в якості критерію дати прийняття найбільш важливих нормативно-правових актів, що торкалися власності, виділено три періоди правової охорони власності, які різняться за напрямками своєї правотворчості. Показано, що, починаючи з 90-х років, в СРСР розпочався процес законодавчого закріплення прав на майно, яке перебувало у приватній власності, та забезпечення судового захисту прав власників такого майна.

Ключові слова: власність, відповідальність, УРСР, злочин, дрібне розкрадання.

Актуальність теми дослідження пов'язана з кризовим станом сьогоденної України. Інтерес до охорони власності ґрунтується на трьох факторах. По-перше, в умовах переходу країни від командно-адміністративної системи до ефективної ринкової економіки особливу значимість і актуальність набули питання корінного перетворення відносин власності, зміцнення гарантій її захисту. Інститут права власності сьогодні визнається основним елементом функціонування всього державного механізму. Гармонізація законодавства України із європейськими стандартами вимагає надійної охорони прав власності. По-друге, низька ефективність законодавства в сфері охорони власності, що проявляється в різкому збільшенні

кількості пов'язаних з нею злочинів. По-третє, в юридичній літературі є мала кількість праць, присвячених історичному розвитку інституту власності. Таким чином, дана проблема потребує більш глибокого вивчення і подальшої деталізації.

Аналіз публікацій показує, що історичний період розвитку законодавства з 1960 по 1991 рр. в сфері охорони власності розглядався в роботах, які виконали С. С. Алексєєв, Б. С. Волков, Д. М. Генкін, О. С. Йоффе, В. Ф. Колишкіна, М. С. Малєїн, В. А. Ойгензіхт, О. О. Піонтковський, В. В. Харітошкіна, Ю. М. Шаньгіна. Одночасно з цим, питання, пов'язані з історією інституту охорони власності, є темою, якої зрідка торкалися науковці. Фрагментарно да-

ному питанню присвятили свої дослідження О. В. Волох, І. Б. Газдайка-Василишин, Т. М. Івасишин, Е. М. Кісілюк, В. О. Коновалова, О. М. Плютіна, О. Ю. Татаров. З цієї причини історична динаміка розвитку правової охорони власності в період з 1960 по 1991 рр. потребує більш глибокого вивчення та детального розгляду.

Метою роботи є дослідження особливостей розвитку правової охорони власності в історичний період з 1960 по 1991 рр.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що у цей період в СРСР відбувався процес змін у політиці, який отримав назву «хрущовська відлига». Наслідком даного процесу стала кодифікація законодавства, яке ґрунтувалося на більш демократичній та гуманній основі. Враховуючи, що в подальшому правова політика зазнала значної трансформації, виходячи зі змісту прийнятих нормативно-правових актів, доцільно виділити три історичних періоди: 1) 1960—1977 рр.; 2) 1977—1990 рр.; 3) 1990—1991 рр.

Перший історичний період (1960—1977 рр.) розпочався з прийняття 8 грудня 1961 р. Верховною Радою СРСР Основ цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік (далі — *Основи*). У документі вказувалось, що цивільне законодавство регулює майнові відносини, пов'язані з власністю. Встановлювалися дві умови виникнення цивільних прав та обов'язків: 1) з підстав, передбачених законодавством СРСР і союзних республік; 2) з дій громадян і організацій, які породжують відповідні права і обов'язки. В Основах значна увага приділялась регулюванню права власності, тобто права володіти, користуватися і розпоряджатися майном у межах, встановлених законом.

У цей історичний період комуністична влада стикнулася з необхідністю впорядкування конфіскованого, безхазяйного майна та такого, яке різними шляхами перейшло у власність держави. З метою регулювання цієї проблеми 20 березня 1965 р. Міністерство фінан-

сів СРСР прийняло Інструкцію «Про порядок реалізації конфіскованого і безхазяйного майна та майна, що перейшло по праву успадкування до держави» [1]. Інструкція складалась з 6 розділів та 67 пунктів, регламентуючих питання обліку, оцінки і зберігання майна, його реалізацію і порядок розрахунку, повернення, ведення матеріального і фінансового обліку майна, оскарження дій фінансових органів. Згідно з п. 1 встановлювався порядок реалізації фінансовими органами конфіскованого та спадкового майна.

Однією з проблем тодішнього СРСР стала охорона майна, яке передавалося державою сільгоспідприємствам для виконання таких операцій як посадка, догляд, збір врожаю тощо. З метою вирішення цієї проблеми 23 червня 1966 р. Рада Міністрів СРСР прийняла Постанову «Про затвердження положення про майнову відповідальність об'єднань «Сільгосптехніка», а також колгоспів, радгоспів та інших сільськогосподарських підприємств і організацій за порушення зобов'язань із замовленнями на сільськогосподарську техніку і інше матеріально-технічне обслуговування». Згідно з п. 3 документа, за невидачу господарству продукції в термін, передбачений замовленням, об'єднання «Сільгосптехніка» сплачувало господарству пеню за кожен день прострочення. В п. 4 вказувалось, що об'єднання «Сільгосптехніка» зобов'язане прийняти від господарства забраковану продукцію і, крім сплати зазначеного штрафу, повернути господарству отриману за неї суму, відшкодувати витрати, пов'язані з поверненням забракованої продукції. На додаток до цього, в п. 20 зазначалось, що в разі невиконання господарством з його вини вимоги об'єднання «Сільгосптехніка» про відвантаження або видачу продукції, прийнятої на відповідальне зберігання в зв'язку з відмовою від оплати її, а також у разі використання цієї продукції господарством до її оплати господарство сплачує об'єднанню «Сільгосптехніка» штрафні санкції. Недоліком даної по-

станови була та обставина, що, незважаючи на регламентацію майнової відповідальності сільгоспідприємств, держава не могла продати на торгах, передати в оренду іншим користувачам їх майно.

Поглиблення економічної кризи, яка охопила радянське суспільство, призвело до масових розкрадань у всіх галузях виробництва. З метою боротьби з ними 20 лютого 1975 р. Рада Міністрів СРСР прийняла Постанову «Про заходи щодо посилення охорони соціалістичної власності і усунення причин і умов, які породжують крадіжки і безхазяйність» [2]. Згідно з положеннями даної Постанови на керівників підприємств, організацій і установ покладался обов'язок контролю за дотриманням законності і державної дисципліни у витрачанні грошових коштів і матеріальних цінностей, за вихованням всіх працівників у дусі дбайливого ставлення до народного добра. На додаток до цього, керівники були повинні забезпечити поліпшення якості ревізій та інвентаризацій товарно-матеріальних цінностей, а також суворо дотримуватися встановлених термінів їх проведення. Згідно з п. 12 Міністерства і відомства СРСР і Ради Міністрів союзних республік повинні були прийняти заходи щодо безумовного виконання рішень уряду СРСР про зміцнення матеріально відповідальних кадрів і лічильно-бухгалтерських працівників, поліпшення їх виховання в дусі сумлінного ставлення до дорученої справи. Встановлювались заборони на всіх підприємствах, в організаціях та установах на прийом осіб на матеріально відповідальні посади, які мають судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини, а за порушення цієї вимоги керівників підприємств притягували до відповідальності.

У той історичний період почалась активізація процесу дрібних крадіжок майна організацій, підприємств, установ. З метою боротьби з цим явищем 26 лютого 1973 р. Президія Верховної Ради Української РСР прийняла Указ «Про адміністративну відповідальність за дрібне розкрадання державного або

громадського майна» [3]. В документі вказувалось на необхідність встановлення за дрібне розкрадання державного або громадського майна, якщо ці дії не караються в кримінальному порядку, адміністративної відповідальності у вигляді штрафу в розмірі від десяти до п'ятдесяти карбованців або застосування заходів громадського впливу. На органи внутрішніх справ покладался обов'язок за поданням адміністрації підприємств, установ, організацій правління колгоспів або з власної ініціативи в п'ятиденний строк готувати матеріали про дрібне розкрадання. Наступним кроком за постановою начальника органу внутрішніх справ або його заступника такі матеріали надсилалися народному судді для притягнення порушника до адміністративної відповідальності.

У цілому, охорона державної власності у цей історичний період проводилася за допомогою таких заходів як контроль за збереженням матеріальних цінностей, штрафні санкції, які накладалися на керівників підприємств, ревізії, боротьба з дрібними крадіжками.

Другий історичний період (1977—1990 рр.) розпочався з прийняття Конституції СРСР 1977 р., яка передбачала низку заходів з охорони соціалістичної власності [4]. Так, ст. 10 вказувала, що соціалістична власність повинна використовуватись тільки в інтересах держави, та забороняла її використання з метою особистої наживи. В свою чергу, ст. 12 вказувала на необхідність охорони соціалістичної власності і створення умов для її примноження. З іншого боку, Конституція дозволяла громадянам СРСР мати особисту власність та розкривала зміст цієї категорії. При цьому майно, що є в особистій власності або в користуванні громадян, не повинно слугувати для одержання нетрудових доходів, використовуватись на шкоду інтересам суспільства. На додаток до цього, ст. 61 Конституції покладала на громадян обов'язок берегти та зміцнювати соціалістичну власність, боротися з розкраданням і марнотратством державного та громадського майна, а особи,

винні в таких порушеннях, повинні бути притягнуті до відповідальності.

Інтереси охорони соціалістичної власності вимагали посилення боротьби з дрібними розкраданнями, до яких влада СРСР раніше ставилася досить по-благливо. Кризові явища 80-х років минулого століття призвели до того, що дрібні крадіжки набули масового характеру і стали наносити досить серйозної шкоди економіці. З'явилася навіть категорія людей, які отримали назву «несуни», до числа яких належала абсолютна більшість громадян, які працювали на заводах, фабриках і сільськогосподарських підприємствах. Значного розмаху діяльність «несунів» набула на підприємствах споживчих товарів, з яких виносилися продовольство, текстиль, гумові вироби і навіть дорогоцінні метали, а адміністрація боролася з викрадачами шляхом обшуків і стягнень. Незважаючи на це, «несуни» діяли протягом всього існування СРСР. Сучасні дослідники називають ряд причин таких правопорушень: 1) відсутність «юридичного догматизму» в свідомості радянської людини, сприйняття крадіжки державної власності як відновлення справедливості; 2) низький матеріальний рівень життя; 3) приклади значних розкрадань, що скоювали керівні працівники і партійні функціонери; 4) товарний дефіцит в СРСР; 5) незначність діянь окремих «несунів» при їх загальній шкоді; 6) низька культура виробництва, при якій втрачається значна частина продукції, сировини і матеріалів. З метою боротьби з такими правопорушеннями був прийнятий Указ Президії ВР СРСР від 3 грудня 1982 р. «Про посилення боротьби з дрібними розкраданнями державного або громадського майна», який встановлював кримінальну та адміністративну відповідальність за ці діяння. Так, особа, яка вчинила дрібне розкрадання державного або громадського майна, якщо його дії не тягли кримінальної відповідальності, піддавалася адміністративній відповідальності у вигляді штрафу в розмірі від двадцяти до двохсот рублів або

виправних робіт на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або заходам громадського впливу з відшкодуванням майнових збитків.

Наявність в СРСР величезного військово-промислового комплексу вимагала значної кількості військовослужбовців, задіяних у виробництві зброї, створенні полігонів, підготовці об'єктів до випробування зброї, що призводило до численних фактів нанесення шкоди різним об'єктам. З метою правової регламентації даного питання 17 березня 1984 р. Міністр оборони СРСР прийняв наказ «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі» [5]. Згідно з цим нормативно-правовим актом за розкрадання або втрату цінностей встановлювалася матеріальна відповідальність в 10-, 5- і 3-кратному розмірі від вартості. У нормативно-правовому акті вказувалося на необхідність вжиття рішучих заходів щодо наведення порядку в забезпеченні збереження матеріальних і грошових коштів, підвищення відповідальності командирів і начальників усіх ступенів за стан справ зі збереження соціалістичної власності в армії і на флоті; посилення контролю за станом обліку та зберіганням військового майна, правильністю оформлення і законністю списання матеріальних і грошових коштів. До складу документа входила Інструкція «Про порядок відшкодування військовослужбовцями матеріального збитку, заподіяного державі», в якій вказувалося на необхідність не залишати без покарання жодного випадку розкрадання, безхазяйності, зловживання, неправомірного знищення і пошкодження військового майна, домагатися своєчасного відшкодування винними заподіяних ними державі матеріальних збитків, а також забезпечити постійний і дієвий контроль за правильним застосуванням Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців.

Незважаючи на наявність цього наказу, дії військових, за даними В. Є. Бо-

рейко, завдавали значної шкоди різним народногосподарським об'єктам, інфраструктурі регіонів [6, с. 55]. Так, при будівництві нафтопроводу в Українських Карпатах для постачання паливом військових частин відбувалися часті аварії, які завдавали величезної шкоди економіці регіону. Значні радіоактивні забруднення навколишнього середовища, міст, населених пунктів виробляли підприємства військово-промислового комплексу (ВПК) — об'єднання «Східний ГЗК» (м. Жовті Води) і підприємство «Придніпровський хімзавод» (м. Дніпродзержинськ). Місту Жовті Води було завдано серйозної шкоди внаслідок перевищення в два рази норми концентрації радіоактивного радону. Аналогічним чином, в м. Дніпродзержинськ шляхом проведення дозиметричного контролю було виявлено 98 ділянок, забруднених радіаційними відходами, а також 7 житлових будинків з перевищенням рівня радіації, що також завдавало значних збитків міському господарству.

Третій історичний період (1990—1991 рр.) збігся з політикою перебудови, яка, на думку тодішніх керівників країни, повинна була сприяти збереженню Радянського Союзу. Найважливішим документом у реалізації нового курсу стало прийняття 7 лютого 1991 р. Закону УРСР «Про власність», що складався з 8 розділів і 57 статей [7]. Новація Закону полягала у тому, що держава законодавчо забезпечувала громадянам, організаціям та іншим власникам рівні умови захисту права власності. Власник мав право вимагати усунення будь-яких порушень його права і відшкодування завданих цих збитків. Закон регламентував захист права власності за допомогою судової системи і відшкодування збитків у повному обсязі відповідно до реальної вартості майна на момент припинення права власності, включаючи і неоподатковані доходи. Положення про захист права власності поширювались також на особу, яка хоча і не була власником, але володіла майном на праві

повного господарського відання, оперативного управління, довічного успадкованого володіння або на іншій підставі, передбаченій законом чи договором.

Правова охорона власності проводилася згідно з наступними напрямками: а) судовий захист; б) право на компенсацію; в) діяльність держави із захисту прав власності. Перший з цих напрямів забезпечувався статтями 48, 49, 51, 52, 55. Згідно зі статтями 48 та 51 захист права власності здійснюється судом, а громадянин не міг бути позбавлений права успадкованого володіння земельною ділянкою поза його волею інакше, як на підставі рішення суду. Другий напрям передбачав право громадянина на компенсацію, пов'язану із зниженням якості землі, викликаним діяльністю підприємств, організацій, що призвела до зниження рівня екологічної захищеності території. Спори з приводу підстав виникнення права на компенсацію та її розміру вирішуються судом. Третій напрям ґрунтувався на ст. 55, яка встановлювала особливий порядок позбавлення права власності. У ній зазначалося, що власник не може бути позбавлений права власності на своє майно, крім випадків, передбачених цим Законом та іншими законодавчими актами України. Державні органи несли майнову відповідальність за шкоду, заподіяну їх неправомірним втручанням у здійснення власником і зазначеними особами правомочностей щодо володіння, користування і розпорядження майном в обсязі, передбаченому п. 4 ст. 48 цього Закону.

З метою упорядкування системи управління державними підприємствами керівники СРСР видали Указ від 9 серпня 1990 р. за підписом Президента Радянських Соціалістичних Республік «Про утворення фонду державного майна Союзу РСР». У документі вказувалося на необхідність створення такого Фонду, повноваження якого визначалися Президентом СРСР за поданням Ради Міністрів СРСР з урахуванням завдань розвитку єдиного загальносоюзного рин-

ку. Згідно з п. 1 одним із першочергових завдань Фонду була розробка та реалізація програми перетворення державних підприємств на акціонерні товариства і підприємства, засновані на інших формах власності, з одночасним здійсненням демонополізації виробництва. Згідно з п. 2 на Фонд державного майна Союзу РСР покладалися такі завдання: 1) захист майнових прав та інтересів держави; 2) контроль за ефективністю використання і збереженням державного майна; 3) здійснення функцій утримувача державної частки акцій в акціонерних товариствах; 4) реалізацію заходів з роздержавлення власності Союзу РСР; 5) оцінку вартості державного майна при здачі його в оренду, розпродажу або перетворенні на інші форми власності, а також інші функції, що впливають з основної діяльності Фонду.

З метою реалізації даного документа 12 жовтня 1990 р. був прийнятий Указ Президента Радянських Соціалістичних Республік «Про заходи щодо охорони недоторканності права власності в СРСР». Нормативно-правовий акт забороняв вилучення матеріальних і грошових цінностей, іншого майна, що належить громадянам, трудовим колективам, громадським організаціям і іншим власникам. Новацією документа був пункт, згідно з яким дії посадових осіб або громадян, що здійснювалися з метою вилучення у власника його майна або спрямовані на обмеження прав власника щодо володіння, користування і розпорядження своїм майном, які базуються на рішенні суду, державного арбітражу чи іншого компетентного державного органу, є неправомірними і тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом.

У 20-30-і роках минулого століття, а потім в 60-х роках в СРСР активно проводився процес конфіскації релігійного майна без будь-якої компенсації, заміни іншими будівлями або приміщеннями. З метою повернення релігійним організаціям їх власності було прийнято

Постанову Ради Міністрів СРСР від 29 грудня 1990 р. «Про порядок передачі релігійним організаціям у власність культових будівель, споруд та іншого майна культового призначення, що перебуває у власності держави», який відкрив правовий шлях повернення релігійним громадам їх власності [8]. Документ вказував на необхідність безоплатної передачі релігійним організаціям у власність культових (молитовних) будівель, споруд та іншого майна культового призначення, що перебуває у власності держави. Згідно з даною Постановою держава брала на себе обов'язок з охорони таких об'єктів та контроль за передачею їх новим власникам.

Підбиваючи підсумок проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки. I. Правова охорона власності проводилася шляхом закріплення за державою виключних прав на її використання та володіння. Правовим засобом реалізації завдань з її охорони було застосування штрафних санкцій, проведення ревізій та контролю за станом матеріальних цінностей і притягнення до відповідальності осіб, які скоїли правопорушення, та керівників, що допустили втрати, погіршення стану та крадіжки державного майна. II. Однією з тенденцій розвитку правової охорони власності стала боротьба з дрібними крадіжками на підприємствах, організаціях та установах шляхом прийняття низки нормативно-правових актів, які встановлювали відповідальність за такі діяння. III. Показано, що, починаючи з 90-х років, в СРСР розпочався процес законодавчого закріплення прав на майно, яке перебувало у приватній власності та забезпечення судового захисту прав власників такого майна. Одночасно з цим, у радянській Україні проходив процес створення Фонду державного майна, проводилася інвентаризація матеріальних цінностей, які повинні були отримати захист держави від протиправних посягань.

Список використаної літератури

1. О порядке реализации конфискованного и бесхозяйного имущества и имущества, переданного по праву наследования к государству: Инструкция Министерства финансов СССР от 20 марта 1965 г. № 92. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_6213.htm.
2. О мерах по усилению охраны социалистической собственности и устранению причин и условий, порождающих хищения и бесхозяйственность: Постановление Совета Министров СССР от 20 февраля 1975 г. № 153. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_8503.htm.
3. Про адміністративну відповідальність за дрібне розкрадання державного або громадського майна: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 26.02.1973 р. № 1445—VIII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/up731445?an=5&ed=0000_00_00.
4. Конституция Союза Советских Социалистических Республик от 7 октября 1977 г. URL: http://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1977/red_1977/5478732/.
5. О материальной ответственности военнослужащих за ущерб, причиненный государству: Приказ Министра Обороны СССР от 17 марта 1984 г. № 85. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_11983.htm.
6. Борейко В. Е. Экологические преступления военных в Украине и сопредельных территориях. Киев, 2000. 145 с.
7. Про власність: Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 07.02.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 20. Ст. 249.
8. О порядке передачи религиозным организациям в собственность культовых зданий, сооружений и другого имущества культового назначения, находящегося в собственности государства: Постановление Совета Министров СССР от 29 декабря 1990 г. № 1372. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_17938.htm.

Грабовый В. В. Особенности правовой охраны собственности в период с 1960 по 1991 гг.

В статье рассмотрены особенности правовой охраны собственности в УССР с 1960 г. по 1991 г. Основным направлением правотворчества была охрана государственной и кооперативной собственности, за правонарушения против которой устанавливались достаточно суровые меры наказания, а охрана личного имущества граждан относилась к второстепенным вопросам. Используя в качестве критерия даты принятия наиболее важных нормативно-правовых актов, касающихся собственности, выделено три периода правовой охраны собственности, которые различаются по направлениям своего правотворчества. Показано, что, начиная с 90-х годов в СССР начался процесс законодательного закрепления прав на имущество, которое находилось в частной собственности и обеспечения судебной защиты прав владельцев такого имущества.

Ключевые слова: *собственность, ответственность, УССР, преступление, мелкое хищение.*

Graboviy V. V. Features of legal protection of property in the period from 1960 to 1991.

The article deals with the peculiarities of legal protection of property in the Ukrainian SSR from 1960 to 1991. The main direction of law-making was the protection of state and cooperative property, for the offense against which there were sufficiently severe penalties, and the protection of personal property belonged to citizens to minor issues.

The interest in property protection is based on three factors. Firstly, in the conditions of transition from command-administrative system to an effective market economy, the issues of radical transformation of property relations, strengthening of guarantees of its protection became especially significant. The Institute of Right Ownership today is recognized as the main element of the functioning of the entire state mechanism. Harmonization of Ukrainian legislation with European standards requires reliable protection of property rights. Secondly, the low effectiveness of legislation in the area of property protection, which manifests itself in a sharp increase in the number of related crimes. Thirdly, in the legal literature there is a small number of works devoted to the historical development of the property institute. Thus, this problem requires its more in-depth study and further detail.

The first historical period began with the adoption on December 8, 1961 by the Supreme Soviet of the USSR of the Fundamentals of Civil Legislation of the Union of Soviet Socialist Republics and the Union Republics. Two conditions for the emergence of civil rights and obligations were established: 1) from the grounds provided by the legislation of the USSR and the Union republics; 2) the actions of citizens and organizations that give rise to the corresponding rights and obligations. In Fundamentals, much attention was paid to the regulation of property rights, that is, the right to own, use and dispose of property within the limits established by law.

In regulation of property relations of citizens, legislation was guided by the fact that personal well-being is inextricably linked with their participation in social production, with the implementation of the principle of remuneration for work. Fundamentals focused on personal property, but emphasized its consumer nature and the illegality of obtaining unearned income.

In general, the protection of state property in this historical period was carried out with the help of such measures as control over the preservation of material assets, penalties imposed on business executives, audits, and the fight against petty thefts.

The second historical period began with the adoption of the Constitution of the USSR in 1977, which provided for a series of measures to protect socialist property. The Constitution allowed the citizens of the USSR to have their own property and disclosed the content of this category. In this case, property that is in the personal property or in the use of citizens, should not serve to receive unearned income, used to the detriment of the interests of society.

The third historic period coincided with the policy of perestroika, which, according to the then leaders of the country, was supposed to contribute to the preservation of the Soviet Union. Legal protection of property was carried out in accordance with the following directions: a) judicial protection; b) the right to compensation; c) activity of the state in protection of property rights.

Summarizing the study, we can draw the following conclusions. I. The legal protection of property was carried out by consolidating the state exclusive rights to its use and possession. The legal means of realizing the tasks for its protection was the use of penalties, audits and control over the status of material assets and bringing to justice the perpetrators of the offenses and managers who allowed the loss, deterioration of the state and theft of state property. II One of the trends in the development of legal protection of property was the fight against petty thefts at enterprises, organizations and institutions by adopting a number of legal acts that set responsibility for such acts. III It has been shown that since the 1990s, in the USSR, the process of legislative consolidation of the rights to property that was in private ownership and the judicial protection of the rights of the owners of such property began. At the same time, the process of establishing the State Property Fund took place in Soviet Ukraine, inventories of material assets were to be obtained, which were supposed to receive state protection from unlawful encroachments.

Key words: *property, law, decree, responsibility, Ukrainian SSR, crime, petty theft.*